

IV / 18

Krníka obce České Noviny na Volyni.

/podle výpovědi Antonína Milera, syna Františka a Vladimíra Libovického, syna Jana, sepsali Vladimír Vl. Libovický a Vladimír Ficek./

Uvod: Založení obce

František Lešák byl muzikant. A jak to tehdy v chudých krajích bylo zvykem i on spolu s několika kamarády jezdili ~~xxxxxxx~~ světem a hráli. Na svých ~~4~~ ⁴ soukách se dostali i za hranice do Polska a do západní části Ruska, na Ukrajinu. Tam hráli ~~xxxxxxx~~ ve šlechtických rodniách, které si je navzájem doporučovaly. Do vlasti se pak vždycky vrátili se slušným výdělkem.

^{Udal směr}
A když se rozšířila zvěst o vystěhovalectví do Ruska ~~byl zvolen~~ Frant. Lešák byl zvolen několika občany, aby tam jel a zjistil podmínky pro emigraci. Jako společníci mu byli Vokáč Jan a Volf František. Všichni tři vzali něco sebraných peněz a vydali se na cestu. Bylo to v roce 1869.

Kdo je ~~jenom~~ a kdo byli jejich prostředníky není známo. Jisto jenom je, že dojeli do Duona, odtud do Velké Dorohostaje. Podmínky byly tak příznivé, že hned od polského šlechtice Skarczewského zakoupili něco pozemků. Pak se vrátili do Čech a spolu s mnoha jinými rodinami se vypravili na Rus. Jsou náznaky, že k této vystěhovalcké skupině se přidružili ~~s~~ jiní vystěhovalci, poněvadž pozdější občané Českých Novin nebyli z jednoho kraje. ~~z~~ ^Z kterého kraje pocházeli ti druzí, není známo; valná většina zakladatelů Českých Novin byla ~~š~~ ^š šak z okresu Slaný. Celá výprava na Rus odejela na jaře roku 1870 a jejím vedoucím byl František Lešák, který také ~~uměl~~ ^{uměl} jakž-takž mluvit ~~rusky~~ ^{rusky}. Jeli vlastními, povozy a každý si vezl jen to nejnnutnější. Jak dlouho a kudy jeli se ~~nelá~~ ^{nelá} zjistit.

Ve žních téhož roku dojeli do Velké Dorohostaje. Ubytovali se na statku pana Skarczewského/až devět rodin bydlelo v jedné světnici/. Žádný z nich nebyl z domova nějak zvlášť zámožný. Byli to většinou řemeslníci, dělníci, chalupníci a lidé, kteří si vydělávali na živobytí prací ~~xxx~~ na velkých statcích. Zakoupili pak společně u Skarczewského 665 morgů; za jeden morg paltili 16 rublů ve zlatě. Zakoupená půda byla však lidskou rukou ještě nedotčena. Byl to les, propletený hustým křovím. V té době by nikdo z místních občanů tyto pozemky nekoupil, zvláště vezememe-li v úvahu, že byla v terénu dosti kopcovitým, na Volyni ~~xxxxxxx~~ neobvyklém. Části těchto pozemků procházela poštovní cesta, spojující městečka Mlynov a Olyku.

^{byl stálek}
přes tak zvané Vlčí údolí/zdržovalo se tam hodně vlků/
Na této silnici/bylo to zvykem na všech poštovních cestách/
po každých 10 km hospoda, aby se pocestní v případě nehody nebo ~~na~~ ^{na} měl kam uchýlit. Dvě z takových hospod stály na okrajích Vlčího údolí.

~~xxxxxxx~~ První jejich starostí bylo vyhledání vhodného místa pro vystavění osady. ^{Noví osadníci se dali hned do práce} Les sice již ustoupil pracovitým českým rukám, ale pro stavbu nebyly ^{podmínky}. Pokud byla určitá část pozemků upravena, byla oseta obilím, aby byla zajištěna výživa. Přes první zimu, kterou v Rusku prožili, bydleli ještě u Skarczewského. Byla bída a osadníci velmi zkusili.

První z těchto osadníků, kteří se pak stali zakladateli nové české obce, byli:

/příloha/

to je v ~~první~~ ^{první} ~~ročníku~~ ^{ročníku} v. ~~musku~~ ^{musku}

Vystavění nové obce bylo spojeno s ~~xxxx~~ nesnázemi. V Rusku totiž jsou vedle silných mrazů i silná vědra. Byla potřebná voda, která i za normálních klimatických podmínek je pro život nezbytná. Dosud ~~xx~~ ^{xx} ~~xřatný~~ obyvatelé brali vodu z nějakého rybníčka na pozdější ~~zvaném~~ ^{zvaném} Vystrkově, kde se pak usídlil ~~k~~ ^k ~~rajan~~ ^{rajan} Horník. Pitná voda se musela dovážet až z Velké Dorohostaje, vzdálené od pracoviště našich emigrantů 4 km. Bylo proto, jako k jedné z předních ~~xxxxxxx~~ potřeb ^{přístupeno} k vykopání studny.

Práce začaly ještě roku 1870. Začalo se kopat na t.z.v. Rybníčku, kde se předpokládalo, že bude voda v průměrné hloubce. Tam také měla být později vystavěna obec. Když pak ani v hloubce 30 sáhů voda nebyla, muselo se hledat místo pro studnu jinde. Voda však nebyla nikde v příja- v hloubce 9 sáhů právě uprostřed Vltého údolí. Zde byla pak vybudována obec. Ležela ve vzdálenosti 12 km od Mlýnova, 20 km od Olky, 26 km od Dubru 34 km od Lucka a 45 km od Rova.

Obec vznikla postupně kolem vykopané studny, která se tak ocitla uprostřed obce a později v těch místech byla vystavěna škola. Kolem ní si začali osadníci stavět zemljanky a stále pak rozšiřovali stavební prostor tím, že káceli stromy, vykopávali paterzy, křovi a hlavně trní, kterého bylo v tomto úvoze zvlášť hodně.

Vlci po příchodu lidí se začali stěhovat hloub do lesa. Jestě dlouhou dobu ale způsobovali novým osidlencům škody. První osidlenec 1 vedle toho velmi vytrpěl ve svých zářezích. V zemljankách bylo vlnko a plno koutů z primitivních kamen. V takovém stavu žili po celých 7 let, než vyšli z těch nejhorších zážitek. Pak se mohlo pomýšlet na jiný způsob života.

První starosti - když již byli zajištěni existencí - byla škola. Mladé vyrůstala po celých sedm let beze školy a v důsledku toho prožil existence. Půda, koupěná sice levně, nebyla zrovna všude nejlepší. Zakoupené pozemky, i když byly ostroměny paterzy, křovi a trní, dlouho ještě zarušta- ly pyřem a jinými drobnými pliveli. Prvých 17 měsíců ještě bylo pole, které byly zakoupeny v úhrnmé koupí, bylo zanedbáno. Po mnoha léta obyvatele, kteří tuto půdu obdělávali, neznali ještě pluh. Orali t.z.v. suk, ~~on~~ se špičky zasostřili, z něhož vyčníval suk, ~~on~~ se špičky zasostřili, a tím se pak pole rozrývalo. Nečistějí se také ralo detało z dubu nebo z habru. Vládeło se rostit. Oblit žali srpem a někde ho také vytrhávali i s koleny. Suche oblit pak svezli, rozestáli na tvrdší podklad, doprostre- zarušili kůl, k němuž byl přivázan kůl, k němuž pak popoháněl a ten vypadal chléb, nedovědeme si dnes už ani představit.

S příchodem čechů nastaly v polním hospodářství radikální změny. Čestí mláttli cepy/při mlácenti v žestí, čt osmi, byl vydařen rytmický zvuk a domorodci si říkali, že čestí ve své hudebnosti jsou tak daleko, že i při mlácenti hraji. Skarčevský nechal záhy po příchodu mlýn si pronajal Václav Bábek v Male Dorohostaji a tam se pak jezdilo mlít. První mláttku měl Svitek Vladimír, ovšem ruční. Oblit se vsak čistilo také na větru. První „fortáček“, si udělal Kvarde Jan. První mlácenti „zentour“, do kterého byl zapřazen konský potah, bylo zřízeno u Vladimíra Svítka. První tvní „zentour“, mu udělal Berl.

Název obce: _____

Poměrad se přistěhovali osadili v tomto Vltém údolí, začaly úřady tuto novou osadu také tak jmenovat. Osadníkům se toto jméno nelíbilo a museli nekolikrát jeti do České Volosti v Dubně, aby osada byla přejmenována na Noviny. Jméno to si odvodili od slova „novina“, které v tomto případě znamenalo nové místo/vykácená půda v prelese. Tak se obec jmenovala do roku 1921. V tomto roce byla vystavěna v temže okrese u Dobrujatska nova obec, které bylo dáno stejne jméno. Pro rozlišení těchto obcí úřady první obci přidavek, „České“, /od toho casu se psaly Noviny České.

Noviny České:

-----/pokračování/

Skola:

bs. nepokojem tím,

Občané se velmi ~~obavovali~~ toho, že jejich děti neumí číst a psát. Mládež se ženila a vdávala negramotná. Někteří občané měli ovšem názor jiný.: "Z práce budou mít děti živobytí a co ze školy? Nač zde v tom pralase škola?" - říkali ti konservativní. Děti byly zapřahány již v utlém ~~mládě~~ do práce, aby byly brzy samostatné.

Pokrok se ale nechal zadržet. Zemljanky, které až dosud sloužily k obývání, byly vystřídány stavbami na povrchu. Baráky se stavěly ze dřeva/kulatin/ v podobě t.zv.srubů. Jiní řezali kulatinu na spalíky, ty pak ukládali na sebe a místo malty používali čisté hlíny. Pokrývalo se slámou. Okna u takových staveb byla malá; jednak z důvodů bezpečnostních a také proto, že sklo bylo drahé a nebyla k dostání.

S hmotným pokrokem pak sílila myšlenka založení školy. Většina občanů se vyslovila pro vyučování a ti ostatní se museli podrobit. ~~základě~~ Tomu nejnütnějšímu t.j.psát, číst a počítat se začalo vyučovat r.1877. Prvním učitelem byl spoluobčan Švácha, který se do obce později přistěhoval. R.1879 vyučoval občan Říha, který se brzy odstěhoval do Ulbárova. R.1881 vyučoval krajan Šrámek a teprve r.1883 dostaly Noviny učitele s potřebným učitelským vzděláním. Byl jim Alois Jirásek. Za ~~každé roky~~ jeho působení žila osada velmi kulturním životem, vlivem kterého obec byla vyvýšena v poměru k sousedním obcím. Jirásek byl sirotek. Matka z něho chtěla mít kněze. Byl proto na školách, ale něčím se prořekl "proti císaři pánu" a musel z Čech utéci. Z Dubna ho do Novin přivezl Svítek František, toho času nejbohatší rolník v obci. Jirásek vyučoval v Novinách do roku 1887. Odešel pak, jsa želen všemi občany, do Moldavy. Jeho odchod byl spojen se svatbou. Dožil se ale ~~po~~ zklamání v manželství. Uchýlil se ve své bolesti k alkoholu, kterému také podlehl. Byla ho škoda. Takových učitelů - buditelů Volyn potřebovala.

R.1887 nastoupil na jeho místo učitel Alexander Krámský, který vyučoval až do roku 1892. Cárská vláda pak školu zrušila a zřídila ruskou jednotřídku/Odnoklassnoje narodnoje učilišče/. Do Novin dosadila učitele Fedosenka. Od toho ~~roku~~ se vyučovalo výhradně rusky. Po něm byl do Novin dosazen učitel Nikolaj Kondratjev, který vyučoval rusky až do roku 1905. R.1906 byl do Novin přidělen český učitel Vlad. Lapáček. Musel však vyučovat rusky; česky učil jen tajně a měl v důsledku toho časté inspektorské revise. Tento byl učitelem v Novinách nejdéle. Učil až do roku 1915, kdy se přestalo učit vůbec. Válka přerušila veškerý kulturní život. Vyučovat se zase začalo až r.1917, když se tohoto těžkého úkolu ujal zajatec jménem Prokopec. Dík svým vlastním schopnostem pracoval opravdu dobře. Tehdy po mnoha létech se začalo vyučovat zase česky. Nebyly ale učebnice. Vyučoval z kalendáře "Čechoslovan", vydaného českým nakladatelstvím v Kijevě. Dnes obdivujeme trpělivost a houževnatost tohoto zajatce, o němž ani nevíme odkud byl.

R.1920 dostaly Noviny českého učitele Vlasáka, který sem přišel z Českého Malína. Byl již starší, hodný a "dobrák od kosti". U občanů ~~do~~šel značné obliby. Brzy byla k němu dosazena polským inspektorem ponocná síla učitelka - Polka. Ta otravovala tohoto starce tak, že by byl přišel o rozum. Šel brzy do pense. Jeho dvě dcery - Helenka a Libuše - byly také učitelkami. Libuše si pak vzala krajana Hovorku a odešla do Hulče.

to odchodu učitele Vlaská se vyučovalo jen polsky. Obec se dozadovala českého učitele. Inspektorát nejen že nevyhověl obecní žádosti, ale učitelku. Obec jí vůbec nezelela, ale byla krajně ~~ka~~ rozhořčena tímto postupem, jímž bylo v obci vyučování zastaveno. Bylo zapotřebí velkého usilí, než se zase v obci začalo učit. Za rok po tomto aktu byl do obce dosazen český učitel Vilém Pospíšil. Učil češtinu a jako vedlejší předmět polštinu. R. 1936 přišel do Novin v novém školním roce učitel Píček ze Semidub, skutečný vlastenec a dobrý učitel. Za jeho působení obec se zase dožila velkého kulturního rozkvětu jako za dob Aloise Jiráčka. Píček prodával s obcí všechny změny jak je přinesla nedávná doba a snažil s obyvateli dobře i zle. Reemigroval také do CSR. Velmi často se na něj v nejlépeším vzpomíná.

Čelkem lze říci, že stav školství v obci v prvních začátcích byl krajně neuspokojivý, zejména po stránce technické. Nebyly učebnice, nebyly sešity a nebyla vhodná budova pro školu. R. 1877 krajan Svacha začal vyučovat ve své světnice. Od r. 1879 se vyučovalo ve světnici u Brabce. V roce 1881 koupila obec od krajana Kaufmana místo se stavením, kde se vyučovalo do roku 1894. V tomto roce byla vystavěna za starostování Celestina Milera, nová krásná škola z cihel. V této budově, která byla vhodné umístěna uprostřed obce, se vyučovalo až do reemigrace. Cihly na stavbu si občané vyřadili sami. Vyučování také ztěžovaly války. Volyn často měnila svého ~~kráje~~ pána a to se nepřiznává odtážením zejména na školství. Muselo se vždy učit tónu jazykem, který stát Volyn okupoval. Sotva dítě začalo chápat tu neb onu řeč, přišla změna a muselo se začít zase znova: ~~český~~ učilo se český, ruský, ukrajinský, polský, český, polský, ukrajinský a ruský - tak nějak se to střídalo. A tomu se přidružovalo vyučování německé, zejména v období obou světových válek. Učitel v době dobré byl vice "džonglérům" než učitelem.

Vystěhovalectví do ciziny:

Tak jako v jiných obcích i v Novinách se v pozdějších letech rozšířilo vystěhovalectví, zejména do Ameriky, kam lákala možnost snadného zbohatnutí, jak se říkalo. Tak se odstěhoval Volák a později také Miler a Novák Josef. Poslední se po několika letech vrátil na Volyn Usadil se v českém maline/jeho potomci byli upaleni Němci 13. července 1945. Ochoď Nováka a Milera byl spojen s malou sensací. Oba totiž zmizeli se slečnami Simkovou a Zroutovou. Dnes se již ví, že se tři dny schovávali na půdě u Grant. Milera, pak odejeli do Volkova. Tam vyčkali delší dobu, aby je rodiče nemohli stihnout a odejeli do Ameriky. Do Argentiny se odstěhoval po první světové válce Vladimír Lapáček se svoji rodinou. Josef Marik se ženou odejeli do Kanady. ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ Krajan Svacha se po krátkém pobytu na Volyn vrátil do Čech. Na Volyn si koupil ukrajinskou "sermahu"/národní kabát/, chůpatou beranici, nohy si obalil pytlema, opletl lykem/postolý/ a tak se pry postavil v neděli u kostela jako v rodné obci. Lidé ho pochopitelně nepoznali a chodili se dívat jako na nějaké zjevení. Když se jimž dal poznat, jal se vyprávět o pomerech na Volyni, o těžkých začátcích a tamním životě a tím zastavil ve svém okoli - vystěhovalecké tendence.

První stavby a jejich technika:

Roku 1870 byly kopány v zemi t. zv. zémľanky. Za rok se začaly stavět z kuliťky t. zv. sruby, nebo baráky, ze spalíků, promazávaných plátem. Vedoucím mistrem takových staveb byl VARDÁ Jan, syn Vojtěcha.

Na stavbách pracovali většinou ženy a děti. Muži kácely stromy a kopal
 paterky. První zděná stavení bylo postaveno r. 1888 a bylo to obecní
 skladiště obilí. Tehdy bylo totiž uzákoněno, že každá obec měla mít
 skladiště obilí, kam se uskladovalo obilí pro případ neуроdy. K téra obec
 také skladiště neměla, musela platit státu dan z osoby. V případě
 neуроdy, ak stát pečoval oběmy. této obce. Dan nebyla výsoká/2 kopejky/
 ale v tehdejší době i tak měla částka byla pro začátečníky velmi těžkým
 břemenem. Peníze tehdy nebyly. Novinští chodili při své drine dělat
 na 15 kopejek do panského státnímu Lukost, aby si vydělali něco
 navíc. Aby dostali u pana práct museli mu nosit jako dary kusy masla!
 By se obec vyhnula této nesnázi rozhodla se, že postaví obecní skladiš
 té. Bylo to výhodné i po jiné stránce. Potřebovali někdo na jare obilí,
 což si vyptá z obecního skladiště. Za každý vypůjčený pud/
 se odpovídalo a obec tím získávala zručně jmení. ~~to nebylo družstvo,~~
 První zděná stavení obyvaci si postavil Tranšek Miler/potom
 a nem bydlal VI. Svitek na Horejšku/. První cihelná ~~stava~~ vystavěl Kunášek.
 Před reemigraci r. 1947 bylo celkem 115 stavení. Nebylo obytného stavení
 ani chlévy nabo kony, která by byla kryta slanou. Jen stodoly byly misty
 kryje slanou.

Fotograf:

byl založen r. 1881 ve střední obce, kde byl pro ten účel
 zakoupen obecní pozemek. Mnoho našich krajanů tam od očíva svůj poslední
 sen. Zdaleka bylo možné poznat, že jde o český hřbitov: okolo hrobů jsou
 železné zahrádky a pomníky jsou z kamene. První občan pochovaný na novém
 hřbitově byl Josef Malék. ~~xxxxxx~~ Shodou okolností byl před
 odjezdem do USA jako poslední občan pochován na tomto hřbitově Jan Malék
 mladší bratr Josefa.

První žací stroj měl Tranšek Svitek. Vypsal si jej z Ameriky/zn: Waltr-
 wood/ jmenovaný Svitek se přizemil z Pohajec k Veselému, pojav za
 manželku jeho dceru Brantiskou. Měl 100 morků pole a říkálo se jim
 "v boháčích". Bylo to v roce 1890. Druhý žací stroj si pořídil Vaclav
 Dvořák r. 1895, téze známky a rovněž z Ameriky. Později se žací stroje
 dovozely z Československa a před druhou světovou válkou nebylo
 již v Novinách zeměděle, který by nemel vlastní žací stroj.

Spolkový život:

začal divadelnictvím. Prvně se divadlo hrálo r. 1885
 a to zaslouhou zmíněného, již učitele Aloise Jiráska a hostinského Frant.
 Štáta, který již v Čechách jako mlý chlapec vystupoval na ochotnických
 představeních. Jím založený divadelní spolek ~~xxxxxx~~ působil až
 o r. 1947. Největšího rozkvětu dosáhl za vedení Antonína Milera, syna
 Brantiského. Jiz jako mlý chlapec byl ~~xxxxxx~~ spolu s Josešem Libovických, synem
 Milera, hýbnou pákou divadelního života v Novinách Českých. I zde byl práce
 brzy ji znala každá obec. Spolupracovník ~~xxxxxx~~ Antonína Milera Josef
 Povický se v r. 1910 odstěhoval do Tuly a vedle založil s několicma
 divadelní skupinou nazvanou Volyn. Roku 1915 se ~~xxxxxx~~ stal vedoucím
 divadelní skupiny hraběte Lva Nikolajeviče Tolstého Alexandry Lvovny
 aane Toljane. V době revoluce chránil knihovnu rukopisů Tolstého,
 na byla zadržena a vědel o tom jen on. Po ukliďnění ~~xxxxxx~~
 dal tuto knihovnu do rukou vlády Sovětu. Sam se pak odstěhoval
 do Chomoradu na Krym. Antonín Miler zůstal tak bez pomoci. Přesto jeho
 se byla stále velika a záslužna. Potíže ~~xxxxxx~~ vadelnímu spoleku začaly
 měna po obsazení Voljny olaky po první světové válce. V Novinách,
 říkáli Poláci na uradach, to bylo hodně "natičhle Havličkem" a to
 velibilo okresnímu cenzorovi, jemuž se zdála každá česká kniha
 lit revoluční. Přesto však spolek pokračoval ve své činnosti a značně
 rozrostl. Měl své kulisy, zvláštni jeviště, olejomalbu Hradčan s Karlovy
 na oponě/autorem byl Verner z Moldavy/ a velmi čile herce.

6.

Mechovancem tohoto spolku je také Vladimír Libovický, který pak působil v divadle v Praze, Bratislavě, Curychu, Luzernu a v Ženevě a vrátil se pak do Prahy r.1945 jako příslušník čs.zahraněční armády.

Spolek dobrovolných hasičů:

byl založen r.1908.Jeho zakladateli byli: Antonín Patera, Alexandr Drvota/přímý potomek známého tenoristy v Praze/ a Vladimír J.Libovický. Formálně se stanovami byl spolek potvrzen r.1909, při kteréžto doby spolek prováděl již pravidelná cvičení, byl uniformován, měl veškeré hasičské nářadí, dvě samaritánky, trubače a ostatní personál. První zbrojnice byla vystavěna r.1910.V r.1912 měl hasičský sbor již svoji kapelu, kterou ~~organizoval~~ a řídil Vojtěch Hajný.Měl dále ve vlastnictví spolkový sál, kde se pořádaly zábavy a divadla.Byl vystavěn r.1913 za vydatné materiální podpory Václava Zemana, majitele pivovaru v Lucku, který si vymínil, že u něho se bude brát pivo.Činnost hasičského sboru byla na čas přerušena první světovou válkou.Většina členů narukovala do armády a mnoho občanů se také vystěhovalo ~~zobce~~, neboť r.1915 stála fronta u samé vesnice.Činnost byla zase obnovena r.1920.R.1925 byla vystavěna nová hasičská zbrojnice s velkou rozhlednou.Za vlády Poláků bylo ~~zavedeno~~ české velení a bylo ~~zavedeno~~ velení polské. Rovněž uniforma byla ~~zavedena~~ zavedeno

~~zavedena~~ polská a nápis na zbrojnici byl také polský.Těsně před druhou světovou válkou bylo vše připraveno pro stavbu Národního domu, kde měla být místnost pro hasičské nářadí, mlékárnu, koupelnu, koper~~ta~~nu, čítárnu, knihovnu a elektrárnu, která by vždy při pořádání zábav a pod.dodávala světlo.~~xxxx~~Plánované bylo rovněž ústřední topení a velký sál se stálým divištěm.Dům měl být dvouposchodový.Plány a celý rozpočet na tuto stavbu zpracoval Antonín Miler, syn Františka.Vše bylo příslušnými úřady potvrzeno a povoleno.Cihly byly zaplacený a také okres měl něčím přispět. Válka však veškeré plány zhatila.

Posledním předsedou hasičského spolku byl Vl.J.Libovický, pokladníkem Vincenc Linhart, velitelem Alexandr Sochora, za jehož působení ~~prosáhl~~ spolek ~~velké~~ úrovně.Byl pravým velitelem, na slovo vzatým.

oproti

Bezpečnost proti ohni:

bylo zavedeno r.1911 a trvalo do konce první světové války.Pokladníkem byl Vladimír Svítek.Veškeré peníze nasbírané byly pak po I.svět.válce znehodnoceny.Je nutno podotknout, že znehodnocení ~~peněz~~ ^{nového} zvláště silně postihlo celou Volyn.

Volynští Češi poznali carské ruble, ruble Kerenského, karbovance Petlury, světské ruble, polské ~~zloty~~ ^{marky}, německo-ukrajinské karbovance a nakonec zase světské ruble.Všechny až na ty poslední vzaly za své.Tím byli krajané ~~obětí~~ ^{obětí} ~~poškození~~ ^{poškození}.

marky a pokračování přístě na str. 7

Noviny:

7.

Kooperativa:

byla založena po první světové válce. Jako s každým
v začátcích, byly i s tímto potíže. Válka sice formálně skončila,
ale v kraji zuřila revoluce. Když Jan Miler a Vl. J. Libovický jeli do Štávu nakupovat
do kooperativy, strhl se na nádraží boj mezi rudoarmejci a petlu-
ruci. Sklo se sypalo z oken a celé nádražní prostranství se brzy proměnilo
v bojiště. Zástupci Novinské kooperativy měli nakoupeno a připravovali
se právě na zpáteční cestu. Ocitnuvše se pak v této situaci
na zemi a přikryli se napěchovanými pytlami textílem do kooperativy.
Boj utichl, stěží pak nasedli do vlaku a po velkých nesnázích a těžko-
stech se konečně dostali domů. Je pochopitelné, že za těchto podmínek
nemohla být situace nového podniku nikterak aktivní. Stav trval i když
vedení kooperativy převzal Antonín Miler. Stálé změny vlád měly za
následek znehodnocování peněz. V důsledku toho nastal úplný úpadek podniku.
Byl a toho tehdy viněn vedoucí Miler, ovšem neprávem, neboť hlavní příčinou
bylo znehodnocení peněz, které byly na kontě, ale neplatily. Každému
nezajatému člověku muselo tehdy být jasné, že jedinec nemůže zadržet
odpovědnost a že nemůže být zodpovědný za znehodnocování peněz. Ustavičným
hlavňm některých občanů bylo docíleno, že jeden z nejagilnějších
pracovníků spolkového života odešel z veřejného působení.
Po obsazení Volyně Poláky, kdy nastalo období mírového
vedení, kooperativa prosperovala znamenitě. Když pak přišli Němci
v druhé světové válce, bylo zboží rozkradeno. Prosperitu kooperativy
zajistily pak až sovětské úřady po r. 1944. Posledním vedoucím byl
Antonín Lešák.

Obecní knihovna:

byla založena r. 1903 z popudu Václava Zemana,
majitele pivovaru v Lucku, který daroval na obecní knihovnu 10 rublů
ve zlatě. První knihy zakoupil Vl. J. Libovický/vypsal je z Prahy/.
Za rok se ujalo vedení knihovny Antonín Miler, kterému Zeman přidal
na knihovnu zase 5 rublů ve zlatě. Ostatní knihy byly zakoupeny
z částek, které vynesly dobrovolné sbírky a poplatky za půjčování knih
platily se 3 kopějky za půjčení jedné knihy/. Za vedení Antonína Milera
knihovna měla 300 svazků, vesměs vázaných. Před odjezdem knihovnu vedl
Václav Zdánský.

Vedle této obecní knihovny bylo v Novinách dosti
knihoven soukromých. Rozrostly se až později, neboť v dobách dřívejších
bylo těžké vypsát knihy z Čech. Peníze za knihy nebylo možné jinak
poslat než dopisem. K tomu byly potřebné peníze papírové a o ty byla
těžko. Ruble byly v té době nejvíce ve zlatě, stříbře nebo mědi. Podle
přání Vl. J. Libovického chtěl si jmenovaný vypsát z Prahy r. 1899 nějaké
knihy. Nemohl však sehnat papírové tři ruble. Dostal je konečně v Mlynově
Bělečského, vlastníka prodejny kořalky. Musel však za 3 papírové
ruble zaplatit 3,45 rublů ve zlatě.

Peněžní převodky/poukázky/byly zavedeny až r. 1907.
starávání knih z ciziny t. j. z Čech bylo už pak lehčí.

Čelářství:

bylo v Novinách velmi rozšířené. Prvním pěstitelem včel
byl Václav Tomášek, který - jak se potom ukázalo - zasel zrno do úrodné
země. Po něm postupně nebo současně vedli chov včel tito občané:

8

Konstantin, Libovický Vl. J., Alexandr Drvota, Patera Antonín, František, Kučera Josef, Kopecný Jindřich, Novák Antonín a Libovický

Způsob pěstování včel se vyvíjel postupně. Nejdříve se převzalo zpravidla po způsobu domorodců. Bylo zcela primitivní. Úly byly nazývány kláty. Byl to delší špalek z kmene starých lip nebo osik, který bylo v okolí lesích dostatek, které měly prostředek vyhníly. Doprostřed se daly dvě zkrížené hůlky, na které se zavěšovaly voštiny. Na straně kmene se vyvrtaly otvory pro česna. Mezi símu usmrtily/udusily se sírou, která se v ulu nechala hořet. V roce 1895 Václav Novák "Horejší" který z Pétersburgu/knihu s názvem k pěstování včel. Od starého Lukáše, Ukrajince, koupil klát včel za cenu 5 rublů s podmínkou, že za včel, který budou mít, bude platit ještě po jednom rublu. Tím byl dán rozvinulo. Jmenovaný si vypisoval rovněž králky/matky/jiného druhu. Zůstal pak u kavkazských včel, které se v pozdějších letech tak daleko, že dokázal vypěstovat včely, které byly z nichž roj dal 97 kg medu, nepočítám-li v to vlastní zimní spotřebu. Poláků posílal med do Lvova. Měl také svůj pojízdný vůz, jímž vžil včel na pastvu. Jedině tak bylo možné vypěstovat čistý lípový med zto čistý med z pohanky, vřesu a jiných plodin. Dobré pěstitelské výsledky byly zaručeny dokonalým potřebným k tomu zařízením.

Vl. J. Libovický si přivezl i do ČSR 30 rojů svých volýnských včel.

Myšlivecký spolek:

byl v Novinách početně velmi silný. Prvními myšlivci a vlastními zakladateli spolku byli František Hort a Jan Tichý. Další členové myšliveckého spolku pak byli: František Zahradník, Antonín Patera, Edward Fidranský, Alexandr Drvota, Vl. J. Libovický, František Kučera, Josef Patera, Konstantin Ctiburek, Antonín Novák a Václav J. Libovický. Zvěře bylo dostatek. Vlci postupem času sice vymizeli, ale zajíců bylo stále dostatek. Byly na ně podnikány hony za různé odměny. Koroptve byly velké oblíbené střílely se proto jen velmi málo. Divoká prasata se stala jen v panských lesích, zejména v lesích hraběte Chodkiewiče. Po několika letech způsobovaly sedláckům, kteří měli pole blíž u lesa, značné škody. Hlavně to bylo s liškami. Žily hluboko v lesích, tropily však mnoho času na domácí zvěři, pro kterou se nebáli přijít ani uprostřed dne. Vysoká zvěř se vyskytovala jen zřídka; nebyla střílena.

Do kulturního života obce přispěla značnou mírou krajanka Marie Kučková, která měla vlastní školu šití a ručních prací. Měla žáčky s celého okolí. Tato velmi nadaná krajanka vykonala velký kus práce a vychovala řadu dobrých hospodyn.

Soudnictví a obecní samospráva:

Ještě za carského režimu byli jmenováni do lidového soudu jako porotci z lidu Antonín Müller a Alexandr Drvota. Ve volostním soudě první zasedal František Svítek. Toto soudy byly značně nedokonalé. Rozhodující osobností byl tajemník, státem placený. V důsledku toho byla rozšířena korupce. R. 1911 byl vydán zákon, jímž lidové soudnictví bylo reformováno. Soudce po této reformaci musel absolvovat 3měsíční školu. Po vykonání přísných zkoušek byl uveden v úřad, který mu dával větší moc při rozhodování. Takový soud byl podřízen přímo ministerstvu spravedlnosti.

9.
V tři roky byl takovým soudcem Vl. J. Libovický. Tentýž byl také po
němá léta v újtem/předsedou okresní politické expositury/v Mlynově.

První stárostenský:

Prvním starostou v obci byl František Lešák, zvolený
občany, kteří založili obec. Úředně volenými pak byli: Josef Hort,
Josef Drvota, Václav Zdářský, Celestin Miler, Alexandr Lešák, Antonín Miler
a Alexandr Drvota. Každý byl volen na dvě kapitoly t. j. na šest let.
Pak se volilo různé. Noviny měly dokonce starosty
ze třet. Byli to občané, kteří se nepodřizovali obecní kázní. Proto, aby
se naučili poslouchat, byli zvoleni stárostou. Poznamenali, tak obtížnost
starostenského úřadu a byli donuceni k poslušnosti.

Přechod na pravoslaví:

Celá obec - až na občany: Šafáře, Linharta, Kaufmana a Horníka Josefa -
přijala pravoslaví r. 1888. Bylo to v den svatodušních svátků. Všichni
mějeli do Malé Dorochostaje, kde byla ~~konána~~ akce proveden.
Než k přijmutí pravoslaví došlo, bylo mnoho schůzí a porad. Carská
vláda a duchovenstvo si přály, aby Češi po všech stránkách splynuli
s Romáckými obyvateli. Viděli v tom splnění jednoho z článků svého usilí,
které bylo rozšíření vlivu pravoslaví na západ a vytlačení katolické
církve. Toto usilí se nestkalo všude se ztářem; vláda pak, když to nešlo
ke dobrému, postupovala po zlém. Ustanovila, že nikdo, kdo nebude pravoslavně-
ně vyznání, nebude moci zakoupit půdu v Novinách se situace
vylíkla poměrně klidně. Vedoucí občané v Novinách byli sice katolíky,
ale napětí duchem Havlíčkovým a přikláněli se k zásadám M. J. Husa.

Je začátku zmíněného roku došlo v Novinách ke schůzi. Konala se uprostřed
závěsi "u zvonku" za účasti všech občanů i občanek. Slova se tehdy ujal
Josef Hort, který mimě jiné řekl: "Věřte, lidé, radší bych patřil k víře
církanské než ke katolické. Katolický Řím nám vzal svobodu a uvrhl
v porobu český národ. Vinou římské politiky jsme museli odejít do ciziny;
přijďeme proto na pravoslaví. Jsou to slované a nikoliv Němci!" Za Noviny
to byl Hort a za Podhájce Václav Šašek, kteří agitovali pro pravoslaví,
zeien k druhému jezdili do obce řečnit. Obě tyto obce pak se připsaly -
přijavše pravoslaví - k farnosti Malé Dorochostaje. Od Novin byla tato
obec vzdálena 8 km. Ve Velké Dorochostaji, vzdálené od Novin
teh 4 km byla sice také fara, ale kostel/cerkev/ byl starý a dřevěný,
naproti tomu ~~Malé Dorochostaji~~ Malé Dorochostaji byl kostel nový, velký a zděný.
I praktických důvodů tedy připisali se novínští občané k farnosti
tuhé.

Přechod na pravoslaví byl proveden slavnostně druhého dne
volených svátků, jak se na Volyni říkalo svátkům svatodušním. Přítomen
byl Archijerej a i generál Gubernátor volynské Gubernie. Po slavnostním
aktu v Malé Dorochostaji vyslovili tyto potentáti přání podívat se do
Novin, aby shlédli "nové se přihlásivší ovce do lůna svatě církve pravoslav-
né". Měla se tam také konat bohoslužba.
Pro Novinské bylo toto přání překvapením, neboť v obci nebylo
žádné kaple, kde by se mohla bohoslužba konat. Jako o závod odejeli ihned
kteří muži do Novin a než celý průvod přišel do obce, byla již břízka
v rychlo vystavěná kaple hotova. Vystavěli ji v lese ze zelených břízek.
prostřed postavili ikonu. Teprve v druhém roce t. j. 1889 byla vystavěna
toto místo kaple. Každoročně se pak zde pořádaly bohoslužby, spojené
soutní slavností. Vždycky se v obci seřadil průvod, v čele krácel
pan s křížem, za ním byly neseny dvě korouhve, pak batuška a jeho
průvod, družičky, pěvecký sbor, kapela a občané. Po první světové válce
je v průvodu také kočáry.

Je samozřejmé, že taková pouť se neobešla bez perníků, a

10

kolotočů a jiných pouťových atrakcí. Odpoledne a večer bývají zářily. Obyčejně taková pouť byla dostaveníčkem všech Čechů, hlavně mládeže. Navazovaly se zde známosti a pakonec z toho byly svatby. Staří tomu přiléhavě říkali trh na děvčata. Češi na Volyni totiž svatby odnárodnění, či z jiných důvodů, neradi vstupovali ve stav občanský s osobami jiné národnosti než české. Jak je možné vidět mezi Čechy a Ukrajinou, že došlo k smíšenému manželství. Byla rodina vzdělávací a si také můžeme vysvětlit četná nečeská jména mezi volynskými Čechy. Pout v Novinách považovali za svoji i místní Ukrajinci. Češi s nimi ve vzájemné shodě a měli se rádi. Navzájem se učili a přejímali si. Češi přejali ukrajinskou dekoraci. Čelá vesnice byla vždy slavnostně zavazena, dvory zamety a před staveními stály máje ze zelených břízek, které tak světnice byly ozdobeny zelenými větvičkami a zem byla vystlána dřevorsem/lopuchou/, který příjemně voněl. To bylo národním zvykem Ukrajinců. Prováděly se při té příležitosti různé šprýmy, jako např. vysypat písek pilinami cestu od děvčete k mládenci, který jí byl nakloněn. Jiný se také stalo, že sedlák, který neměl dost dobře schovaný vůz, šel do rána na střeše stodoly. Obyčejně týden před pouťí začaly připravovat a týden po pouťi se stále ještě "dopoutovávalo". O tom, že u každé pouči se mělo dělat spousta hostů není třeba ani povídat. Můžeme říci, že to byla velká oslava jara.

Vystřkov:

V době, kdy Novinští zakoupili od Skarčevského pozemky/1870/, koupili také od něho pozemky Češi, usídlení v Dorohostaji. Poněvadž v následku hledání vody v přijatelné hloubce nastala změna v místě vystřkové obce, vklínily se tyto pozemky dorohostajevských Čechů do středu obce Noviny. Češi v Dorohostaji, aby měli bliž ke svým pozemkům, usadili se v Novin, kde založili novou osadu. Formálně patřili ke správě obce Dorohostaj Česká, ale jejich osada tvořila vlastně čtvrt obce Noviny. Protože byla ale ze správy obce vystřčena, říkalo se v osadě Vystřkov. Vznikla v roce 1872. První se sem nastěhoval Simek, který občanů, usídlených na Vystřkově, musely chodit do školy dorohostajské, vzdálené 5 km, ačkoli měly do školy 100 m. Toto roštěpení nastalo v Novinách necelých 100 m. soukromě, chodily děti spíše se školou. Vystřkov se oddělil. Občané ve Vystřkově byli vyzváni, aby pomohli při stavbě. Poněvadž šlo o pomoc finanční, bylo omezeno, spojovní nastalo, až když byla škola vystavěna. Vystřkovští uvážili a připojili se pak i formálně k obci Noviny. Na školu šel tedy vedle čtvrti Hořejšek a Dolejšek další řeny. Od roku 1994 tím dostala tvar letadla s jedním křídlem delším. Po čase pak - bylo vyzváno "Javorovského" - se Dolejšek předloužil, čímž bylo dovozeno, Horník, Fidranský, Najman, Patera, Kaufman a Kránský. Ke správě Novin se připojili také Ukrajinci, bydlící ve Vystřkově: Tymčuk a bratři Hořejšských. Na Hořejšku bydlel Hoverko. Tyto čtyři rodiny byly však všechny počestné. Žil českým způsobem, mluvili česky a děti chodily do školy.

Mezi s chutory:

Mezi zakoupenými pozemky r. 1869 byl klín 75 ha, který koupili Ukrajinci z Dorohostaje. Aby byla parcela v celku zakoupili si usídlení od Ukrajinců i tyto pozemky. V lese vša - který tyto pozemky - byl t. zv. servitut. Znamenalo to, že dřevo a pozemky jsou vlastníky Čechů, Ukrajinci ale měli v lese právo výpasu a sekání sena. Češi začali kácet duby na stavbu. Ukrajinci začali kácet duby, že jim poškodili trávu. Když přišlo pozvání k soudu,

... se lekli. Nebyli znali zákonů ani řeči, snažili se proto s Ukra-
jinci nějak smířit. Vyřešili tuto otázku tak, že Ukrajincům tyto
... i s lesem darovali. Ukrajinci si ~~ze~~ ~~na~~ podrželi až do
1909, kdy byly rozparcelovány pro devět hospodářských ušedlostí.
... do první světové války zůstaly tam pak už jen tři Ukrajinci.
... ostatní půdu Češi zase odkoupili.

Zahrady

vznikaly postupně. Když se začalo s kácením stromů,
přišlo se na některá místa, kde rostly divoké jabloně. Tato plánata
se pak roubovala a to byly začátky zahrad. První vruby se kupovaly
u okolních šlechticů a poměščíků ~~...~~ Po čase
pak byly mladé divoké jablonky, hrušky a třešně vykopávány a přesazovány
na zahrady kolem stavení. První takovou zahradu si vysazeli Václav
Novák, řečený Hořejší. / Nováků stejného jména bylo v Novinách více;
občane je potom nazývali Hořejší, Dolejší a Vystrkovský. / Jmenovaný
Novák vysazel tuto první zahradu r. 1875. k práci měl prý sedm synů:
Františka, Josefa, Karla, Vojtěcha, Aloise, Vincka a Antonína; mohl se do
toho tedy pustit.

Vruby kupované od okolních šlechticů nebyly však
zvláštní. Byly to většinou letní kyseláče, zimní červenáče, hubičky-
tyrolky a r. 1879 byl získán druh letních sladkých jablek.
Také třešně byly jen divoké. Vybíraly se z lesa jen ty nejchutnější
druhy. Poněvadž se zjistilo, že se nebojí mrazů, byly nejhojněji přesa-
zovány do zahrad. První školku si vysazel Vl. J. Libovický, ještě jako
malý chlapec. Chodil tehdy do školy do Dorohostaje a seznámil se tam
s Josefem Ferzikem. Ten odebíral časopis pro venkov "Selský věstník".
V něm byl jednou uveřejněn inserát, že je možné zakoupit mnoho druhů
ovoce, které snáší tamní podnebí. Adresa byla krátká: Čarevnina zahrada
v Umaní. Když však přišel ceník, zatočila se mu hlava. Bylo tam uvedeno
spousta druhů ovoce; nebyl však žádný návod jak si je obstarat. Všechny
druhy si zakoupit nemohl, neboť jeden vrub o 3-4 očkách stál 2 kópějky.
Měl kamaráda - Alexandra Drvotu - který si také zakládal školku. Dohodli
si tedy spolu a šli ~~...~~ pro radu ke zkušenému a dosti bohatému
Antonínu Novákovi. Novák jim dal na to peníze s podmínkou, že koupí
od každého ~~...~~ druhu 2 vruby. Z těch, které se osvědčí, pak měl
dát navroubovat i Novákovi.

Bylo to r. 1889, když vruby přišly. Každý měl 3-4 očka,
ale oba konce byly zalepeny voskem. Chlapci si nevěděli s tím rady,
ale přišli jak na to a stali se z nich pak dobří sadari. Brzy se
jejich ovoce rozšířilo i do okolí. Před nimi měl velmi dobré vruby
kraján Vintera v Moskovštině; nechtěl ale nikomu nic odprodat. Když
se pak dověděl, že v Novinách mají lepší, přijel a mladí pěstitele
mu je ochotně odprodali. / K humornému příběhu v souvislosti s těmito
vrubů se vracíme ~~...~~ dodatku. /

První světová válka:

postihla obec Noviny jako každou jinou. Fronta
byla hned za obcí. Ve vesnici zůstalo jen několik málo rodin, ostatní
se odstěhovaly. Muži tehdy sloužili v ruské armádě a někteří v českých
Legiích. Doma zůstaly většinou ženy a ty z důvodů bezpečnostních ode-
jely dál od fronty. Nebezpečí hrozilo na každém kroku. Granáty a kuličky
pádaly přímo do obce. Ve dne bylo klidnější, jakmile nastala tma, nebylo
možné vylézt z úkrytu. Je pochopitelné, že za těchto okolností nebyla
ruze o požáry. První stavení, které ~~...~~ bylo Václava Simka
a Vystrkově. Pak přišla na řadu stodola Vladimíra Manhala a další.
Také zahrady, pýcha našich krajanů, byly poškozeny. V obci, která takřka
zůstala vždy v zeleni zahrad, zůstalo jen několik stromů. Po několika
měsících přechodech přes obec ustálila se fronta za obcí na celých 9 měsíců.
V obci bylo plno ruského vojska. A pro vojáka neexistuje ohlížení se
na oprávněnost, či důvody. Bráli, co kde bylo: ploty byly spáleny, stromy

12

v sutradách vykáceny, dobytek pobyt. Občané dostali na vše jenom potvrzení, ale to jim nebylo nic platné. Také včelíny, jichž bylo v Novinách dosti, byly zničeny.

Po slavné Brusilovské dělostřelecké palbě, trvající plných deset dní, byla fronta prolomena. Ale na tom nebyl konec války. Občané se sice navrátili, začali zase z ničeho stavět a zvelebovat, ale nebylo potřebného klidu k práci. Pole byla zarostlá, chmelnice šmeteny, lesy vykáceny. Žuřila stále ještě revoluce. Zmatek po válce posílilo několik změn vlád. Za takových podmínek se těžko dávalo do pořádku vše zničené a rozkradené. Byly to zase těžké začátky, podobné těm prvním začátkům v pralesích.

V čs. legiích na Rusi sloužili:

- Sachor Alexander
- Šafář František
- Lešák Josef
- Šárský Václav
- Miler
- Šimůnek Josef
- Šimek Václav
- Šimek Antonín
- Sachor Václav

Ostatní mužové, pokud byli schopni vojenské služby, sloužili v ~~ruské~~ ^{ruské} armádě.

V I. světové válce padli:

- Švarba Vojtěch
- Šimek Vladimír
- Ševák Josef
- Švihlík Josef
- Lešák Antonín
- Lešák Vladimír
- Labrický Antonín

Život po válce:

Desakovo

Žena po 1. svět. válce:

Obec se pomalu, ale soustavně křísila. Stopy války byly zahla-
~~zeny~~. Obnovoval se hospodářský i kulturní život. Hospodářství však byla
~~silně~~ rozrušena a pro obnovu byly potřebné značné půjčky. A to byla
~~hlavní~~ příčina pro hospodářskou krizi, která se záhy silně projevila.

Půjčky v té době poskytovali výhradně Židé. Novinským je velmi
~~dobře~~ nabízel Židé z Mlynova a z Dubna. Ti velmi dobře vycítili, že
~~je to~~ příležitost k výdělku a požadovali za půjčku až 24% roční urok.
~~Nové~~ vyděračství se dělo také tím způsobem, že se půjčovalot. zv.
~~"na zeleno", t. j. byl-li hospodář v tísni - a ta se zejména přede žněmi~~
~~silně~~ projevovala - vypůjčil si potřebné peníze, nebo naturálie.
~~Žid, který půjčku poskytl, požadoval však po žních vrácení půjčky~~
~~v hodnotě~~ jednou tak veliké. Vypůjčil-li si npř. hospodář 10 obilí na
~~sestí, musel po žních odevzdat 20.~~

Hospodářství pochopitelně za takové situace začala upadat.
~~Žid, který by mohl být~~ ~~hlavním~~ zdrojem ~~bohatého~~ ~~sedláckého~~ příjmu,
~~padl~~ po válce valnou cenu. K tomu ještě chmelnice byly silně poškozeny
~~a vyžadovaly~~ velkých nákladů na adaptace.

Za těchto okolností bylo těžké začínat. Tím víc, že muži byli
~~ve~~ nuceni sloužit v polské armádě. Ale příkladná a pověstná houževna-
~~lost~~ Čechů dala ~~Novině~~ i Novinským těžké poměry zvládnout. Pole byla
~~brzy~~ srovnána, zákopy zahlazeny, ostnatý drát z polí odstraněn a skři-
~~plaví~~ ~~zpěv~~ zas vesele hlaholil nad vlnícími se lány.

Zlepšení poměrů přineslo brzy své plody. Po hlavních pracích
~~v~~ polích začalo se pracovat na zahradách. Byly pro ten účel zakládá-
~~ny~~ ovocné školky. Brzy takřka každý hospodář uměl štěpit a vroubovat.
~~Vyrazovaly se zejména jabloně, hrušky, švestky, třešně různých druhů,~~
~~lašské ořechy, rybíz, angrešt a byly činěny i pokusy s merunkami~~
~~a broskvemi, ale pro ty nebyly příznivé klimatické podmínky. Různé druhy~~
~~ovocnic a vrbů byly objednávány prostřednictvím br. Pospíšilů a~~
~~Josefa ze Zdobunova, kteří zastupovali čs. firmy s prodejem hosp.~~
~~ovocí - z ČSR.~~

Zásluhou Antonína Milera, Antonína Patery a Konst. Ctiburka
~~v~~ obci vystavěn mlýn. Obec ~~z~~ tak dostala elektrické osvětlení.
~~První~~ se zaváděl i do stavení. Tento důležitý energetický zdroj
~~ještě~~ další význam: při mlácení se používalo elektrických motorů.
~~První~~ ~~stentoury~~ byly nahrazovány motory, ne-li elektrickými, tedy na naftu
~~motorin.~~

Obec ležela v údolí, dříve zvaném "vlčí". Byla proto na ~~jaře~~
~~na~~ podzim učiněná pohroma s blátem. Jeti po takové rozblácené cestě
~~na~~ na řádnou silnici, nebo i 11. km k lékaři, bylo utrpením pro potah
~~pro~~ lidi. Občané se proto ~~konkrétně~~ r. 1937 rozhodli, že provedou
~~cestu~~ přes obec silnici. Kámen na stavbu byl dovážen až ze Smorádvov-
~~ské~~ ~~vesi.~~

V zimě byly potíže se sněhem. Vítr nafoukal všechen sníh do
~~na~~ a stávalo se, že obyvatelé se museli z obytného stavení do chlívů
~~se~~ ve sněhu úplně tunelovat.

Dlouhé zimní večery se krátily drahým peří. Byl to na Volyni
~~u~~ rozšířený zjev. Byly to vpravdě občanské besedy, neboť se obyčejně
~~účastnila~~ většina občanů, zejména žen. Takové "dračky" - to byly pěkné
~~pro~~ pobavení i pro poučení. Vyprávěly se zde různé příhody
~~z~~ se knihy, nejčastěji Němcová, Baar, Jirásek, Březina, Erben, Hálek,
~~z~~ krásnohorská, Třebízský, Vrchlický, Zahradník-Brodský; z cizích
~~z~~ Dostojevskij, Turgenjev, Gogol, Hugo, Ibsen, Lermontov, Sienkiewicz,
~~z~~ Verne, Mickiewicz. Četlo se v originále, nebo v překladu.

Na talových večerů mládež ~~mnou~~ zkoušela divadlo, muži spravovali
spolárské nářadí. Byla to také doba zkoušek pěveckého sboru, který
~~vedl~~ ukrajinský učitel Janěvič.

X X
X

Před válkou obec byla oddána časopisu "Česchoslovan", vydávanému
v ~~obci~~ ~~ve~~ Pak byl oblíben časopis "Hlas Volyně", vedený red. Perným.
Mnoho poznamenat, že celá obec v době voleb byla pro Perného, neboť
mnozí uznávali jeho iniciativu a obětavost, kterou vynakládá na
zlepšení Volyně a uvědomění její české části obyvatelstva. Je nutno
přiznat, že se tomuto ~~oprávdu~~ buditeli v mnohém křivdilo.

Po válce se odebířaly "Krajanské listy", vydávané mladým
redaktorem Perného Josefem Fajtíkem. K Mimo těchto časopisů byly
v obci odebířány: Milotický ~~xxxix~~ hospodář, List paní a dívek, Humori-
stické listy a Pasičnyk. Polské noviny se z důvodů stálého štvaní
proti CSR nečetly.

X X
X

Život v létech třicátých a později plynul zcela nerušeně,
jako v každé jiné obci. Vnitřní politické rozpory z vlasti se do obce
nepřenášely a ~~xxxix~~ a nevyskytly se v té době ani majetkové nebo
náboženské nesrovnalosti. Pro Novinské platilo: Čech - tedy bratr!

Těžce se dotkly novinských občanů události r. 1938. Poláci jákali,
žali v novinách, mluvilo se v radiu, ale Novinští byli hluchí k těmto
hlasům. Noviny se nečetly a radio se neposlouchalo. Byli v hloubi
srdce přesvědčeni o pravosti postupu CSR a nechtěli slyšet slova hano-
bení a nepravdy od slovanských bratrů - Poláků.

Jedinou utěšnou zprávou v této tísnivé době byl článek Josefa
Fajtíka, otištěný v krajanských listech. Dodal jakési sebevědomí
i malé menšině, které upevnilo víru v bratrské vyrovnání. Nestalo se tak
a Poláci podporovali ve svých srdcích nenávist proti Čechům.

Když pak Polsko bylo napadeno Hitlerem, veškerá obranná postavení
Poláků se řítily. V novinách Českých byly tehdy ~~xxxxxxx~~
Novinští utečenci. Zde se s Čechy domluvili, ale bylo pozdě...

Brzy pak Volyn obsadila Rudá armáda. Novinští se přispůbili
novému režimu. Ve škole se vyučovalo rusky a ukrajinsky. Dle vzoru
Sovětského svazu byla ~~založena~~ založeno kolektivní hospodářství.

Pak přišel 22. červen 1941. Německo ve své zaslepené touze po
vládnutí světa ~~založilo~~ **přispadlo** SSSR. Za tři dny do Novin přišli
Němci. V obci žádné boje nebyly, jen z okolních měst ~~bylo~~ bylo slyšet
střelby a pum.

Německou okupaci prožívala obec podobně jako jiné české dědiny.
Obec zapotřebí se bránit, byť prozatím jen nepřímým bojem. Mnoho
občanů bylo zapojeno v podzemní organizaci "Blaník" a ti udržovali
sousední s obcemi Koryta, Baráky, Terešov a Krasilno, kde získali muže
organizace. Pracovali velmi intenzivně. Vedle obstarávání zbraní
pracovali se o záchranu mladých lidí, ~~xxxix~~ kteří byli určeni na
tuté práce do Německa. Užívalo se k tomu všech method a i pravoslav-
níkům pomáhal tím, že vystavoval nepravé kritické listy. V obci se
pomocí členů Blaníku zachránilo 35 izraelitů před smrtí. Členové
organizace přechovávali partyzány, dodávali jim zbraně a nemocné či raně-
né posílali svými vozy k lékařům do ~~xxxxix~~ Českého Malína.

Situace byla ztěžována tím, že v noci měli do obce přístup t. zv.
Berovci, ve dne pak přijížděli Němci. Obě tyto strany byly proti
obci a i když byly obě proti Čechům, bylo nutno zachovat s oběma

taktické příměří.

Zatím ale Rudá armáda vítězně hnala Němce od Stalingradu směrem na západ, ~~xxxxxx~~ Vědělo se už o čs. sam. jednotce v SSSR a v důsledku toho "Blaník" měl již připravenou mobilisaci. To, co následovalo, předčilo ~~xxx~~ všechna očekávání. Takřka všichni nešeschetní občane se přihlásili do jednotky dobrovolně. Jména dobrovolníků uvádíme:

viz příloha

*(je v kno...
ot...)*

Příloha obce:

Z původně zakoupených 665 morců r. 1869 obec se zvětšila na 1.700 ha zakoupením polností Koblišského, Premislovského, Maškovského, Javorůny a Lukosého.

Javorovské pole mezi pozemky Derohostajskými a Korčaty mělo 96 desatin 80 sáhů. Bylo zakoupebo t. 1901 od pana Vladimira Nikolajeviče Zeměna. Premislovské pole o výměře 44 desatin bylo zakoupeno r. 1890. Platilo se 90 rublů ve zlatě za 1 desatinu.

Průměrná cena pozemků činila minimum 250 rublů ve zlatě a maximum 800 rublů ve zlatě. za jeden hektar.

Před reemigrací r. 1947 obec měl 115 čísel popisných.

Reemigrace:

Do vlasti reemigrovali ~~xxxx~~ všichni až na Antonína Ance, který u vědomí své driny, kterou vynaložil, nechtěl jít ze svého někam na cizí, jak říkal.

Usídlení jsou v těchto obcích:
okres Zatec: Tvršice, Stankovice, Tatina, Líšany, *Leštnice;*
okr. Teplá: Poutnov; okr. Toužim: Rychnov u Jabl, Třeboň;
okr. Vyškov na Mor.: Zvonovice; okr. Stráž: Heřmanova Huť;
okr. Šumperk: Víkřovice. Dále jsou usídlení v okresích
Žlutice, Kadan, Podbořany a j. Jejich touhou bylo, jako

v všech volynských Čechů, usadit se v jedné obci. Byli však až neuvěřitelně ~~xxxxxxx~~ rozházení po celé republice. Dopisují si a vzájemně se navštěvují.

Děvř:

když se tak člověk snaží alespoň stručně zachytit onen mlhavý a plodný život hrstky našich krajanů z jedné obce Českých Korun, neubrání se dojetí a v duchu si ~~xxxxxxx~~ říká kolikrát že lidé začínali znova.

- R. 1870 - po prvé v pralese.
- r. 1918 - po válce, vše zničené, rozbité a usedlosti vykradené.
- r. 1944 - zase znova po válce
- r. 1947 - tentokrát již ve vlasti, odkud před léty vyšli jejich předkové.

Je to zajisté hodně! Vždyť někteří pamětníci prožili všechna "znova"!

turniva !?

Zvonek

str. 11

Noviny České - uprostřed škola a zvonek. Zvonek, který tolikrát vyzvá-
l při poslední cestě občanů na malý hřbitůvek, tolikrát volal k ohni,
jež tolikrát volal na poplach, když v dobách zlých se děla
krivda. Ten malý a zvučný zvonek byl svědkem slávy, rozkvětu
a znovu zmrtvýchvstání jedné české obce v cizině. *
A ta lípa uprostřed obce! Na té bude bude slavičí zpěv dlouho
zpívát o zanechané památce Čechů na Ukrajině, památce práce,
namáhané píce, mozolnatých rukou i zaslzených očí.
Však vzpomínky Novinských občanů tam velmi často do jejího
záletí...

Při odjezdem byl zvonek slavnostně po bohoslužbě předán
pravoslavné církve v Dorohostáji. Bylo to dojemné loučení
občanů, neboť malý ten zvonek se jim stal velkým symbolem, který
je spojoval v dobách dobrých i zlých.

Dorohostáji

Ko we

nu

al
í-

Weselé i vážné. - Vyprávění ničím nepodložené.

emigraci

Proč Rakušané nebrzdili ~~xxxxxx~~ Čechů v dobách habsburského útlaku a proč Rusové je ochotně přijímali a vycházeli jim v mnohém vstřícně? Na tyto otázky jsou jistě opodstatněné odpovědi, avšak v obci a mezi lidem se povídalo o tom asi takto:

Ruský car ~~mu~~ dal Rakušanům na potlačení povstání Uhrů r. 1848 80.000 ruských vojáků. Ti pak měli příležitost vidět a poznat české hospodáře, jejich vyspělou techniku v obdělávání půdy, jejich stavby a zahrady, které svědčily o vysoké úrovni hospodářské. Vyprávěli prý o tom generálům/kteří ~~smá~~ mezi lid nechodili/ a ti pak vše sdělili carovi.

Když pak rakouský císař po potlačení uherského povstání děkoval carovi za pomoc a ptal se čím se má odvděčit, požádal jej prý ruský car o to, aby mu dal nějaké české hospodáře, kteří by pozvedli zaostalé zemědělství. V důsledku toho ~~kaká~~ prý vydal ~~známá~~ privilegia, která umožnila Čechům bytí v těžkých začátcích po příchodu do volynských pralesů.

N e d o r o z u m ě n í .

Bylo to brzy po příjezdu do Ruska. Jan a Anežka Libovických bydleli tehdy ještě s osmi rodinami v jedné světničce u pana Skarčevského. Po parcelaci zakoupené půdy připadlo jmenovanému 7 morků na svahu strmého kopce. Věděli ze zkušeností, že na kopcích je pole neurodné a že ~~mu~~ tam asi sotva něco vyrostě. Znalí však způsob, jakým by pole ~~urodnili~~ a který byl pro domorodé Ukrajince něčím novým, co pokládali za bláznovství.

A libovický se obrátil se svým záměrem právě na jednoho z nich, jménem Ivan ~~Kutuk~~, značně bohatého souseda. Měl tři velké chlévy, vyplátené z lískového chrástu. Nebylo však u Ukrajinců zvykem hnůj ~~kaká~~ z chlévů ~~vydat~~. Obyčejně, když byl už plný hnoje, hospodář postavil chlév v druhém místě.

Libovický viděl, že hnůj tak přichází na zmar a požádal proto souseda, aby mu ten hnůj prodal. Dohadovali se jako dva němí pomocí rukou a Kutuk, aby se důvěry nehodného Čecha zbavil, přikývl.

Zatím, co český osadník vozil hnůj na ~~kaká~~ chudá políčka, byl mezi Ukrajinci poplach a s posměchem pozorovali jak tento "najdamák", jak říkali Čechům, blázní. Že se zbláznil, bylo na prvý pohled zřejmé a hned také jako takový byl domorodci odsouzen, neboť zdravý člověk přece nebude vozit na pole hnůj, aby si je ~~zčistil~~ a pak i obilí bude prý páchnout! Ale Čech ~~ve~~ své bláznivé horečce nedoprával sluchu podezíravým Ukrajincům a vozil na svá pole hnůj dál.

Když byl již s prací hotov, hnůj zaoral a čekal požehnanou úrodu, přišel jednoho dne ke Kutukovi, aby se s ním vyrovnali. Hned jak vešel do světnice vypozeroval, že ~~mu~~ něho všichni hledí jako na podivína. A což teprve, když se snažil s hospodářem dohodnout na ceně. Slovy by si asi těžce porozumněli, proto Čech začal ukazovat na hnůj ve chlévech a na peníze, chtěje se tak dovědět od Kutuka kolik má za hnůj ~~zaplatit~~. Kutuk ale zatím, ne zrovna s příjemným výrazem, přinesl na stůl láhev kořalky, chléb a domácí salám - a začal Čecha ~~kaká~~ hostit. S neuplnou jistotou přisedl Čech ke stolu, vypil a zakousl, ale nepřestával ukazovat na peníze, aby se konečně dohodli na ceně ~~za~~ hnůj.

str. 17 (A)

... toto jeho počínání zřejmě přivedlo do rozpaku i do zlosti. Namáhavě vstal od stolu a za malou chvíli se vracel v doprovodu Skarčevského. Ten znal němčinu a měl se tak stát tlumočnickem mezi dvěma stranami, které se mají dohodnout a nevědí jak na to. Když Čech vypověděl Skarčevskému o co mu jde, vypukl ten v huronůvský smích. Ovšem že k nemalému úsměvu obou stran.

"Přišel ke mně Kutuk - začal vyprávět Skarčevský, když se už trochu nasmál - a se sepjatýma rukama prosil, abych ho šel vysvobodit od naléhání toho hajdamáka. Zaklínal se, že toho Čecha na vyvezení hnoje sejeinal, že mu za to dal najíst i napít, ale on že se nechce hnout ze stavení a stále naléhá, aby mu za práci zaplatil."

Čechovi se po řeči Skarčevského rozbřesklo v hlavě a rovněž úsměvně se zasmál. Když pak i Kutukovi Skarčevský věc vysvětlil, dali se do smíchu všichni tři. Pochopitelně, že Kutuk za hnůj nic nechtěl a byl rád, že mu ho vyvezl ze dvora. Libovický z radosti, že tak dobře se mu podařilo koupit ještě "kvatyrku" a v družném přátelském duchu se pak bavili.

Čas utíkal a Čech začal pole po druhé přeorávat a začal sít pšenici. Ukrajinci bedlivě pozorovali počínání "hajdamáka" a měli z toho velkou legraci, když viděli sít na pole, kde nerostl ani oves, pšenici. Potvrdilo se tím jen jejich domnění, že Čech se zbláznil.

Pšenice dozrála. Byla jako břeh! A tu denně chodili na ta místa samotrodí Ukrajinci, čichali ke klasům, zda není cítit v nich hnůj a jejich údiv neměl konce. Blahodárny vliv však nepřisoudili tomu zbytečnému hnoji, který zasvinuje pole, nýbrž svorně usoudili, že ten Čech má - čarovát.

Pochvala za vzpouru.

Bylo zvykem, že korunovace panovníka se okázale oslavovala. Bylo tomu tak i r. 1895 při korunovaci cara Nikolaje II. V městečku Mlynově, kde byla velost/polit. expositura, měla být veřejná slavnost.

Zvláště pečlivě se na to připravovali Češi. Rakouskému císaři by žádné oslavy nepořádali, ale tohle je Slovan! Každá česká obec chtěla nějakým přispět. V Českých Novinách ~~se~~ vyhotovil kovář Josef Hort tři hmoždíře.

V den korunovace pak ~~na~~ slavnostně ověncených vozech se jelo do Mlynova. Dorohostajští Češi přijeli s kapelou Hajných, jedinou toho času v širokém okolí. Dlužno poznamenat, že v kapeli hráli opravdu jen členové emigrantské rodiny Hajných. Jakmile se pak některý z této rodiny odstěhoval jinam, vznikla v té obci brzy kapela. Veškeré hudební nástroje byly objednány z Čech, z Loun.

Shromáždění se konalo na náměstí, kde byla vybudována tribuna a čekali se na telegram, který sdělí, že korunovace již proběhla, což se pak mělo slavnostně řečí oslavit a lidu poddanému oznámit.

Kraj se již halil v šero večera, když ~~do xxxxx~~ dorazil posel s telegramem. Hudba hned spustila hymnu a všichni se vtažili do náležitěho pozoru.

Nedaleko slavnostního aktu měli Novinští Češi pod obrovským stromem zaražené hmoždíře. Zvuky hymny byly pro ně znamením, že slavnost začala. A začali hmoždíř po hmoždíři odpalovati. Rány ~~jak xxx~~ jako salvy řel! Slavnostní řečník přestal řečnit a lid byl krajně vzrušen. Co se děje?

Situaci zachránil sám Josef Hort, který zvučným hlasem oznámil shromáždění, aby se nikdo nebál, že se strílí na oslavu korunovace.

27. 18 (3)
Celé shromáždění, policie, úředníci v čele se slavnostním řečníkem chváta-
li hned shlédnout ta děla, která jim přivodila onu krutou chvíli
nejistoty.

Po neutuchajícím obdivu odešlo se zase na náměstí, kde ~~xx~~ řečník
skončil slavnostní řeč.

Brzy pak z okresního města Dubna přijel posel, aby zjistil
v kterých místech vypukla vzpoura, která se okresnímu městu ohlásila
střelbou z děl, když se věc vysvětlila nestačili ani úředníci
sbláznět prach, aby se ve střelbě pokračovalo a musel vypomoci s prachem
hrabě Chodkiewicz.

Krátce po ~~17~~ savě pak přišel do Českých Novin dopis zlatým písmem
čištěný a vlastní rukou císařovu podepsaný, v němž se vyslovovalo
občanům poděkování za okázalou oslavu carské korunovace.

~~Krátce po příchodu dopis byl přivezen do vlaku.~~

Z cesty napájdu, řekl si vlk.

Jedními z prvních, ne příliš vítaných, spoluobyvatelů
Čechů ve ~~jejich~~ začátcích na Volyni byli vlci. Byli všude a bylo
jich dost. V Českých Novinách ještě r. 1878 byl podniknut velký
lov na vlky. Paké živé vlky se chytali a to tak, že se vyko-
paná díra pokryla jen slárou vrstvou roští a listí. Vlk, který na
to vběhl se přepadl do díry a byl chycen. Později, snad vlivem přibý-
vání kultivovanosti kraje, počet vlků se zmenšoval a nakonec úplně
zmizeli.

Krátce po příchodu Čechů na Volyn byli však vlci velmi obá-
vaným nepřitelem. Bylo pro to jistě hodně důvodů i, když někdy
vlci nebyli přímými útočníky, jak o tom svědčí tato historka:

R. 1872 vezl František Miler na koni léky z lékárny. Do Novin
se dovážely tehdy z Mlynova. V lese vyběhl na cestu vlk. Ale neútočil;
sedl si a pozoroval jezdce. Ten zastavil. Dlouho tak stáli a dívali
se navzájem do očí, chtějíce snad prozkoumat, co as ten či onen zamýšlí.
Mlčeli jen netrpělivě stříhal ušima, ale neodvážil se ani frknout.

Kdož ví jak dlouho by tato trapná situace ~~trvala~~, kdyby
náhodou nejela kolem pošta, jejíž vůz byl tažen konmi s rolnickami.
Snad by také na léky z Mlynova čekali občané do-dnes...

Neznámý hlídač aneb co nadělaly vruby.

Bylo to několik let po tom, co se vypsaly vruby některých
vzácných druhů třešní. Když se již začaly "zapalovat" byl o ně
pochopitelně velký zájem, zejména mezi kluky. A z tohoto zájmu,
podporované ~~ho~~ mlsnými jazýčky novinských kluků vznikla za jednoho
červeného večera výprava na třešně. Stalo se to docela prostě,
aniž se při tom hlasovalo. Kluci se procházeli obcí, když Petr Burda
prohlásil: "Kluci, Prošek má za stodolou třešni; je přímo obalená
a jsou už červené jako krev!"

A nebylo třeba víc vykládat. Šlo se.

Prošek si ale byl vědom lákavosti krásných plodů a hlídal
je. Je jisté, že klukům se tento lov nepodařil a vrátili se z něj
s několika stopami od Proškova biče. To by ale nebyli kluci z Novin,
aby je tento nezdar odradil! Ještě se všichni z toho útěku rádně
ani nepamatovali, když Tonda Synků vítězně prohlásil, že ví ještě
o jiných třešních. Jsou velké jako holubí vejce!

"Kde?"

"U hořejších Nováků!" - mávnul rukou ve vzduchu Tonda
a snoval plány jak by se na ty třešně mohli dostat, aniž by zaži-
li podobné dobrodružství, po němž si navzájem ohmatávali záda.

...av postoj velitele pri davani rozkazu, prohlasil:

"Budeme nepozorovane pres nas dvar, zadem pak za Novakovu stodolu!"
Zatim, co Londa vymyslel plany na prepadeni zrajcich tresni, Frantik
Novicky se vytratil z party a horem-padem uhanel k Novakove zahrade.
Frantik byl jiz starsi a vedel, ze jde o tresne, které si Novak nedavno
přivezl. Byl si vedom ceny novych vrbu a nechtel je mechat znicit
vymu. V zaju dobre veci zradil ted kamarady a postavil se na stranu
zrajcich tresni. Nez se totiž kluci uradili, sedel uz Frantik s poradnym
Novcem v rukou za kerem na Novakove zahrade a ocekaval kluky, které
se sve horecne touze okusit lakajicim plodem ani nepozorovali, ze v jejich
Mestek takrka v uplunku s xxxxxxxx nevedeni stredosti rozestlal
svit na okoli stromy. Tresne, z niz Frantik nespustil ani na okamzik
stala slizna jako panna v rouse nevinosti, netusic jaka pohroma
na ni vali. Bylo posvatne ticho letni noci. Frantikovo srdce busilo
prvimi udery. Kazda minuta se mu zdala byt dlouhou.

Fak ticho bylo prerušeno slabymi selasty travy a osvetlenera misični
zahrada se zkralila plizicimi se stiny. Frantik se pripravil ke skoku.
Frantik prave v okamziku, kdyz kluci se pripravovali vylezt na tresni.
Ssahl jen toho posledního a kdyz miril na datsiho zpozoroval, jak se
a nenu s kleckem v rukou zene Antonin Novak. Necekal na vysledek
a nasledoval sve kamarady "v zajecich honch". Vzdyt by to byla ostuda
pro Frantika; sam Novakovi pomahal tresne xroubovat! A ted kdyby ho
poznal, myslel by, ze byl take mezi temi loupezniky! - Po takoveto blesku-
franky rikaval: "kdo utece, ten vyhraje!"

Druby den byla nedele. Frantikov otec prisel z hospody a vypravel
Lona o prihode, jiz ke vseobecneju veseli sdeloval spojnocanum Novak:
tresne, kdyz vidim jak se nekdo plizi ke stodole. Chtel jsem ho uz pretahnout
klackem, ale vidim, ze si sedl za ker a diva se na tresni. Vyckal jsem tedy
co bude dal. Za chvilu vidim jak houf kluku po cttyrech se hrne za nim. Nez
tak dorazili, vybehli na ne neznamy s klackem. V domeni, ze mi chtel neznamy
poslouzit jako hlidec, vyrazil jsem mu ku pomoci. Jakmile me shlidl, zahodil
klacek a dal se na utek i s kluckama. Skoda, kdybych vedel, kdo to byl,
zatundoval" bych mu. - Frantik pri poslednich slovech otcovych, který
ritoval Novakovo vypraveni, se pousmal, ale hned zase stahl oblicej, jak
klyby se dovedeli o jeho zrade!

Misto Novakova "tundovani" bylo potom Frantikovi i vsem novinskym
redcanum odmenou to, ze onen vzacny druh tresni se rozmnozil v obci i okoli
a ze uz kluci nemuseli chodit na nocni vypravu, majice kazdy xxx takove
pochoutky na sve zahrade.

Handwritten signature in red ink at the top of the page.

Handwritten signature in blue ink at the bottom of the page.